

Gezonde leefomgeving

Dit informatieblad is bedoeld voor **gemeenteambtenaren die zich bezighouden met de gezonde leefomgeving. Ze hebben bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, milieu, gezondheid, sport of wonen in hun portefeuille. Het is een algemeen informatieblad en biedt informatie over het wat, hoe en waarom van de gezonde leefomgeving en welke rol de GGD Hollands Midden hierbij kan spelen. In dit informatieblad komen diverse onderwerpen aan de orde, zoals binnenmilieu, buitenmilieu, bewegingsbevordering en beleving van de omgeving. Voor elk onderwerp is een apart informatieblad beschikbaar met meer informatie.**

Wat is een gezonde leefomgeving?

Een gezonde leefomgeving is een omgeving die buiten- en binnenshuis als prettig wordt ervaren en uitnodigt tot gezond gedrag (sporten, spelen en bewegen). De druk van milieufactoren (zoals geluid, lucht, water, bodem) is zo laag mogelijk en er is voldoende groen. Er zijn gezonde, veilige en duurzame woningen en voldoende bereikbare voorzieningen. Door de inrichting kunnen mensen elkaar op een veilige manier ontmoeten. Daarnaast is rekening gehouden met de behoeften van specifieke doelgroepen zoals kinderen en chronisch zieken.

Gezonde leefomgeving is een koepelbegrip dat meerdere begrippen omvat:

- **Het gezonde binnenmilieu.** Hoe is een woning gebouwd? Is er voldoende gebruiksvriendelijke ventilatie, welke bouwmaterialen zijn gebruikt, wordt het 's zomers niet te warm? Bij een 'slecht' binnenmilieu in woningen, scholen, kinderdagverblijven kan het gaan om temperatuur, vocht, schimmels en koolmonoxide. Meer informatie in de informatiebladen Gezonde Woning, Binnenmilieu op scholen en Concepten van een gezonde woning.
- **Het gezonde buitenmilieu.** Hieronder vallen o.a. de luchtkwaliteit, de geluidsniveaus, bodemverontreiniging, intensieve veehouderijen. Door ambities op deze onderwerpen vast te stellen kan de druk op de leefomgeving zo laag mogelijk blijven. Het realiseren van groen en water kan juist gezondheidswinst opleveren. Zie de informatiebladen Luchtkwaliteit, Geluid, Groen&water.
- **De bewegingsbevorderende omgeving.** Dit heeft alles te maken met goede verbindingen en voorzieningen voor fietsen en lopen, verkeersveiligheid, aanwezigheid van groen, nabije voorzieningen en voldoende speelplekken. Ook schoolpleinen en zorginstellingen kunnen zodanig ingericht worden dat ze beweging stimuleren. Voor meer informatie, zie de informatiebladen over bewegingsbevorderend bouwen.
- **De beleving van de omgeving.** In hoeverre ervaart een bewoner zijn leefomgeving als prettig, kan hij er ontspannen? Hoe goed kent men elkaar in een buurt, en voelt men zich betrokken? Dit heeft te maken met inspraak, sociale cohesie en participatie. Een wijkschouw met bewoners kan meer gevoel creëren voor hoe bewoners een wijk beleven en wat nodig is om hier een positieve invloed op uit te oefenen. Dit aspect komt in alle informatiebladen uit de toolkit terug.

Alle informatiebladen zijn te vinden op: www.ggdhm.nl/gezondeleefomgeving

Wist u dat... de gemiddelde Nederlander 1 jaar korter leeft door de luchtverontreiniging in ons land? (RIVM)

Waarom aandacht voor een gezonde leefomgeving?

- Milieu en ruimte kunnen de gezondheid van bewoners positief beïnvloeden . Bewegingsbevorderende maatregelen maken gezond gedrag aantrekkelijker. Aandacht voor deze factoren zorgt voor een positieve beleving van de wijk.
- In tegenstelling tot leefstijlfactoren zijn milieufactoren vaak zaken waar mensen zich ongerust over maken. Ongerstheid kan het functioneren en de gezondheid van mensen in sterke mate beïnvloeden.
- Normen (bijvoorbeeld luchtkwaliteitsnormen) zijn vaak minimeisen voor gezondheid. Ook ónder de norm treden gezondheidseffecten op. Beter presteren dan wat de norm voorschrijft, leidt tot extra gezondheidswinst.
- Het meenemen van gezondheid in de planvorming kan gezondheidsschade, kostbare aanpassingen achteraf of schandaalgestuurd beleid voorkomen.
- De Wet Publieke Gezondheid bepaalt dat gemeenten gezondheidsaspecten bewaken bij het nemen van bestuurlijke beslissingen.

Wist u dat.... 80% van de mensen tot 1 kilometer afstand vooral lopend gaat of de fiets pakt, en tot 5 kilometer 50% de auto laat staan? Bij grotere afstanden pakt een meerderheid al snel de auto. Als we mensen in hun eigen buurt in beweging willen houden, pleit dit voor de aanwezigheid van voorzieningen in de wijk. (Bron: CBS)

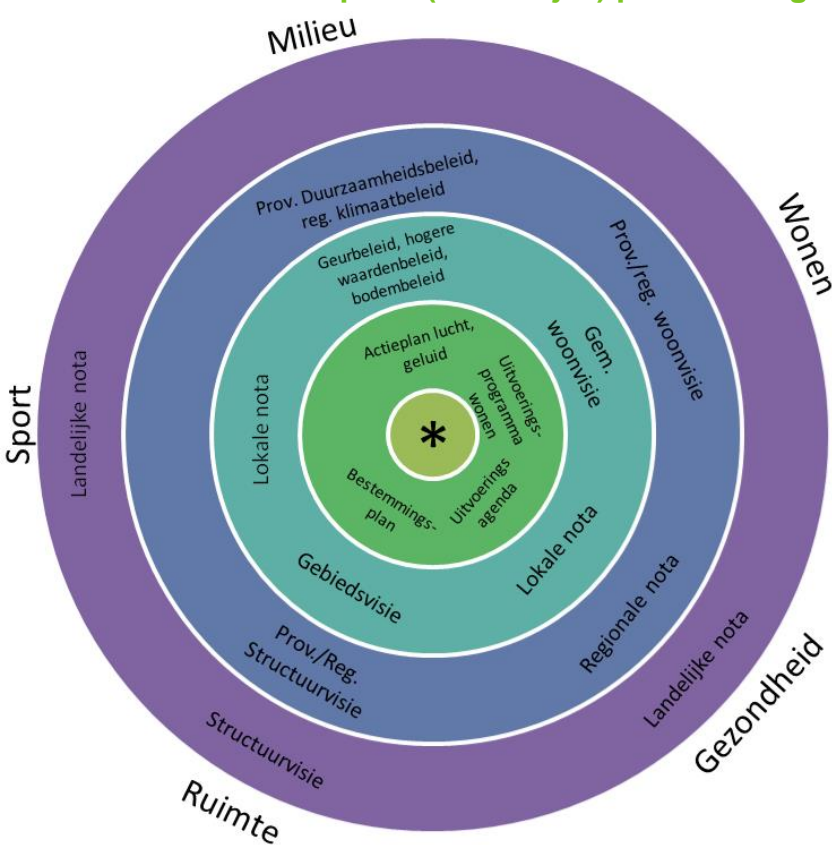

Hoe verloopt de (ruimtelijke) planvorming?

In de gemeente vindt op allerlei thema's en niveaus planvorming plaats. Voor een gezonde leefomgeving zijn de thema's ruimte, milieu, wonen, gezondheid, en sport en beweging relevant. Met kennis van de planvorming binnen de verschillende thema's kunnen er makkelijker verbindingen tussen de thema's gevormd worden. Onderstaande figuur geeft een aanzet van de beleidsdocumenten die bij een gezonde leefomgeving relevant kunnen zijn. Het is niet de bedoeling hier een volledig of uitputtend beeld te geven, maar wel om een idee te geven.

* de volgende partijen zijn betrokken bij deze thema's:

- Rijk
- Provincie
- Gemeente
- GGD
- Omgevingsdienst
- Corporaties
- Lokale sportraad/Sportraad ZH

Meer informatie en advies GGD Hollands Midden

Bewegingsbevordering: Caroline Kruyt, ckruyt@ggdhm.nl, 088-308 4461

Gezonde leefomgeving: team Milieu, Hygiëne en Gezondheid, mhg@ggdhm.nl of 088- 308 3381

Februari 2015, www.ggdhm.nl/gezondeleefomgeving

Wist u dat... Als 10 miljoen Nederlanders de beschikking hadden over meer groen in hun leefomgeving, er op jaarbasis 400 miljoen euro bespaard kan worden door verzuimreductie en minder zorgkosten? (Bron: schatting in TEEBstudie Groen, gezond en productief, KPMG 2012)

Wat doet de GGD HM?

De GGD HM geeft de gemeente advies en informeert burgers over een gezonde leefomgeving. Daarnaast beoordeelt de GGD HM verschillende gemeentelijke plannen op het aspect gezondheid. Advisering kan zowel schriftelijk als door deelname aan een projectgroep.

De GGD HM heeft [samenwerkingsafspraken](#) met de Omgevingsdiensten in haar regio. Hierin staat omschreven wanneer en op welke manier de GGD HM en omgevingsdienst samenwerken. Er is bijvoorbeeld samenwerking in advisering bij plannen voor een nieuwbouwwijk, bij plannen voor een gevoelige bestemming langs een milieubelaste locatie of bij uitbreidingen van intensieve veehouderijen nabij woningen.

Wist u dat.... De gevolgen van geluidsbelasting door wegverkeer variëren van hinder en slaapverstoring tot effecten zoals een hartinfarct? Naar schatting 640.000 volwassenen ondervinden ernstige hinder en 290.000 volwassenen ondervinden ernstige slaapverstoring door geluid van alle wegverkeer. (Bron: RIVM)

Welke informatie is beschikbaar?

Er is landelijk veel materiaal ontwikkeld met bruikbare informatie, instrumenten en praktische tips:

- De [GezondOntwerpWijzer \(GOW\)](#) gaat over het ontwerp en inrichten van de leefomgeving. In de GOW vindt u inzicht, inspiratie en ideeën om dit op integrale wijze te doen. De GOW onderscheidt 8 thema's, zoals bijvoorbeeld sport en spelen, binnenmilieu, het proces, en milieukwaliteit. Het is een product van meerdere ministeries, met kennisbundeling door RIVM. Het vormt een zelfstandig onderdeel van de Atlas Leefomgeving.
- De werkwijzer [Gezondheid in Planvorming](#) met bijbehorende themabladen van GGD Den Haag. De checklist geeft een overzicht van de relevante thema's; in welke bouwfase zijn maatregelen toepasbaar en op welk schaalniveau? Verschillende thema's zoals lucht en geluid zijn uitgewerkt in een themablad. .
- Het e-Book [Gezonde wijk in de praktijk](#) geeft lessen en tips aan woningbouwcorporaties, bestuurders, zorgprofessionals, zorgverzekeraars en andere geïnteresseerden om sneller tot gezonde wijken te komen.
- De [Groene wijk](#) is een thema in de Wijkengids (Platform31.nl) en biedt inzichten, ervaringen en lessen op alle onderdelen van het buurt- en wijkgericht werken.

Wist u dat.... Voor een kind van 20 kilogram 40 minuten extra fietsen of een half uur extra buitenspelen (tikkertje voetbal) per dag voldoende is om overgewicht te voorkomen?

Waar te beginnen in de praktijk?

Bouw bruggen bij het opstellen van beleid; vraag collega's van andere disciplines om input bij de plannen en beleidsstukken op verschillende niveaus en onderwerpen (zie tabel over de planvorming). Zoek elkaar op bij projecten. Ga na waar raakvlak is met elkaars beleid. Hoe versterk je elkaars doelen? Twee voorbeelden:

- Kies een onderwerp uit de [GezondOntwerpWijzer](#) en pak dit gezamenlijk op. Kies het jaar erna een ander onderwerp.
- Bekijk bij een ruimtelijk project gezamenlijk of individueel de factsheet [gezondheid in MER](#). Stel op basis van de gezondheidsaspecten die spelen ambities vast voor het project.

Wist u dat .... Alleen al het kijken naar een plant de bloeddruk verlaagt? Een groene omgeving in een ziekenhuis zorgt voor een versneld herstel en drukt zo de maatschappelijke kosten.